

**Un Boeci per a un estudiós acurat.
BUB CRAI Reserva Ms. 114**

PATRICIA RODRÍGUEZ MUÑOZ (UB)

El present manuscrit conté una còpia llatina completa de la cèlebre obra de Boeci *De consolacione philosophiae*, creada al voltant de l'any 520 dC. El volum duu anotades diverses signatures antigues, l'última de les quals situa la seva darrera procedència a la Biblioteca del Convent de San Josep de Barcelona. El colofó final de l'obra assenyala la data de realització del manuscrit vers l'any 1448 pel copista Iacobi Martini, amb el probable objectiu de servir com a útil per a l'estudi d'alguna de les set arts liberals, com ara la retòrica o la dialèctica. Això es dedueix dels elements compositius de l'obra, ja que, tot i que destaca per ser un manuscrit impecable en les seves formes i correctament realitzat, manca de materials luxosos en la seva realització, de la mateixa manera que les seves ornamentacions són escasses i parques, subjacent el sentit pràctic per sobre de l'estètic.

Exteriorment, el manuscrit es troba en mal estat de conservació: el llom i la relligadura són antics i presenten múltiples forats produïts per bibliòfags. La relligadura és de pell sobre fusta, amb restes de tancadors, bollons i claus a les tapes del volum. El llom és llis, amb nervadures pintades de color daurat on trobem el títol, i amb evidents signes d'haver sigut restaurat amb pell un parell de vegades. A l'interior del manuscrit, els quaderns estan despresos del llom de la relligadura i es conserven escassos bocins de corda en alguns dels quaderns. Els folis presenten taques d'humitat, múltiples forats produïts pels corcs i manca d'alguns fragments del foli. A banda d'això, els quaderns presenten una bona consistència pel que fa al support escriptori i la redacció és nítida i comprensible.

El format del manuscrit és una barreja de quaternions i senions en paper. L'ordre del volum està assegurat per una foliació moderna al recte de l'angle superior dret, amb escasos errors; tanmateix, s'aprecien restes visibles de signatures de quadern alfanumèriques al recte de l'angle inferior dret dels folis de la primera part de cada quadern. Tots els quaderns presenten dues tipologies de filigrana i contenen reforços de pergamí sobre el seu bifoli central, proporcionant-los una major consistència.

És una obra pràctica creada per a l'estudi, cosa que s'evidencia, primerament, en la tria d'uns materials compositius menys costosos. La distribució de la pàgina ens mostra uns folis amb pautat visible, i un cos escriptori realitzat per una mà humanística amb trets de gòtica cursiva. Tanmateix, les contínues anotacions marginals i interlineals que comenten el contingut de l'obra per a facilitar l'estudi, així com la presència d'anotacions escolars al primer i a l'últim foli de guardes, i la successió de manícules, que s'afanen a assenyalar passatges que el copista o l'estudiant han considerat importants, confirmen la funció del manuscrit.

Apareixen també altres signes decoratius no funcionals que, probablement, realitzaria l'estudiant, com ara la ornamentació puntual de les línies de justificació del pautat, amb

motius varis, i cares antropomorfes que actuen com a orla.

Nom de l'investigador: Patrícia Rodríguez Muñoz

Data: 13/06/2014

Ubicació actual

Ciutat: Barcelona

Biblioteca: UB Reserva CRAI, Biblioteca de la universitat de Barcelona (Biblioteca de lletres)

Adreça: Gran Via de les Corts Catalanes, 585. 08007 Barcelona

Telèfon: 934 035 317

Web: <http://www.bib.ub.edu/biblioteques/lletres/>

Nom de la col·lecció dins de la biblioteca, si s'escau:

Signatures:

Signatura: MS114

Olim (antiga o antigues): 20/4/13 a llapis vermell, apareix en dues ocasions, la primera al marge superior de la guarda captiva anterior i la segona al foli de guarda antiga pautat. També X/9/21 a tinta, damunt la tira de pell que protegeix el llom, però damunt ja de la coberta anterior; 4/18 (al centre del llom); i N. 284(al llom, *vid. infra*)

Història:

Segons ens informa el Catàleg del CRAI de la Biblioteca de lletres de la universitat de Barcelona al V.1 p. 145-146, aquest manuscrit procedia de la Biblioteca del Convent de Sant Josep, Barcelona

Títols al MS:

Títol	Lloc
Boetius / de / Consolatione	Al llom, a l'interior del segon entrenervi fals, escrit amb tinta daurada.
N Boetius / de / Consolatione 284	Al llom: el text inferior i superior fan referència a la signatura topogràfica que tenia al convent

Dades de còpia i lloc on s'hi troben:

Nom del copista (i f.): iacobi martini (ff. 183 vuelto)

Lloc de còpia (i f.): -----

Data de còpia (i f.): 17 calendas abril 1448, que es correspon al 15d'abril de 1448 (f. 183 vuelto)

Destinatari de la còpia (i f.): -----

Data o època	Base
15 d'abril de 1448 (mitjans del segle XV)	colofó

COLOFÓ (i f.) transcriure tot el text (apliqueu les normes de transcripció del repertori):

Èxplicit amb Colofò (ff. 183r – 183v): ...cu_m_ante oculos agitis iudicis / cu_n_cta cernentis./ De consolacione / boecij liber Expli(cit) / Qui in lecto spectat lucem uiderediey / Honor et utilitas tarde sequuntur ei [f. 183v] Liber p_er_fitis fuit iste iacobi martini manibus / Decimo septimo K_a_l_e_n_da_s Ap_ri_lis anno a natiui / tate domjni Millesimo CCCC°XXXX°vii° / Finito libro sit la_us_ et Gl_or_ia _Christo_.

Matèria escriptòria: Paper

Format: Plegat en quart

Relligadura: La relligadura és antiga, de pell sobre fusta, amb restes de dos tancadors amb tires de cuir i claus metàl·lics a la tapa superior i a la contratapa, i restes de dos bollons – probablement de metall – a la tapa superior i a la inferior. El llom de la relligadura ha sigut restaurat en pell un parell de vegades, i és llis, amb tres nervadures pintades de color daurat.

Estat de conservació: Exteriorment, el llom i la relligadura estan en mal estat, tenen forats produïts per bibliòfags i només conserven quatre nervis pintats de daurat. A l'interior del manuscrit, els quaderns estan despresos del llom de la relligadura, i es conserven escassos bocins de corda en alguns quaderns. Els folis presenten taques d'humitat i múltiples forats produïts pels corcs, i n'hi ha alguns que els manquen fragments del foli. A part d'això, els folis presenten un bon estat de conservació, a banda dels primers i dels últims folis, que estan molt malmesos. Els tres últims folis estan en blanc, amb payout, i els dos últims no tenen numeració.

Mides:

	Alt	Ample	Lloc
Relligadura:	225	145 (l'amplada del tall és de 64)	
Pàgina:	219	146	f. 11r
Caixa:	138	76	f. 11r

Distribució de la pàgina:

	Núm.	Lloc
col.	1	f. 11r
lín.	11	f. 11r

Detall de la foliació:

II folis de guarda antics + 189 folis (184 folis, numerats al recte de l'angle superior dret amb numeració moderna, realitzada a llapis f. 87bis + f. 112bis + foli sense numerar entre el foli 164 i 165 + II folis sense numerar, amb payout, al final del manuscrit).

Errors de foliació:

Hi ha dos folis amb numeració 87: el foli 87 i un segon foli 87 que nosaltres anomenarem 87bis.

Hi ha dos folis amb numeració 112: el foli 112 i un segon foli 112 que nosaltres anomenarem el foli 112bis.

Hi ha un foli sense numeració entre els folis 164 i 165 que anomenarem 164bis.

Col·lació:a(14) b-c(12) d(16) [e](12) f-g-h-i-k-l-m(16) n(12+1)

Quadern	Sign.	Núm. Folis	Lloc (ff.)	cosit (centre del plec)	Posició i text del reclam
1	-----	14	ff. I-II s/n + 1-12	ff. 4/5	no en té
2	b	12	ff. 13-24	ff. 18/19	no en té
3	c	12	ff. 25-36	ff. 30/31	no en té
4	d	16	ff. 37-52	ff. 44/45	no en té
5	-----	12	ff. 53-64	ff. 58/59	no en té
6	f	16	ff. 65-80	ff. 72/73	no en té
7	g	16	ff. 81-87, 87bis-95	ff. 87bis/88	no en té
8	h	16	ff. 96-111	ff. 103/104	no en té
9	i	16	ff. 112,112bis-126	ff. 118/119	no en té
10	k	16	ff. 127-142	ff. 134/135	no en té
11	l	16	ff. 143-158	ff. 150/151	no en té
12	m	16	ff. 159-164, 164bis-173	ff. 165-166	no en té
13	n	7/6 quadern incomplet, li manca el foli final que era en blanc i fou arrencat	ff. 174-184 (+ 2 folis s/n)	ff. 180-181	no en té

Signatures de quadern:

Signatures	Posició	Lloc
Lletres minúscules de l'alfabet llatí amb xifres corresponents als números romans: ai aij aiiij aiiij av avj... bi bij biiij biiij bv bvj...	Recte de l'angle inferior dret	Als folis de la primera part dels quaderns

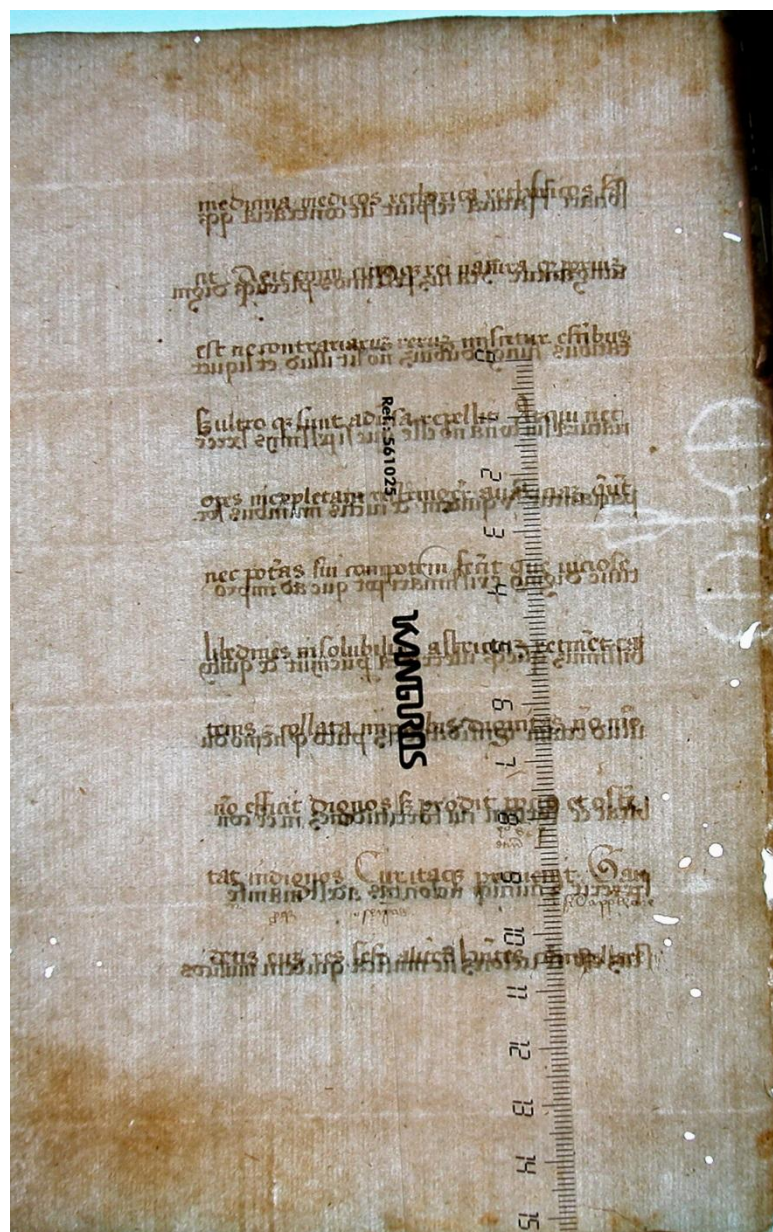
Mà o mans i lloc on es troben:

Mà	Detall	Lloc
Humanística	amb trets de gòtica i cursiva	a tot el volum

Filigranes i lloc on es troben:

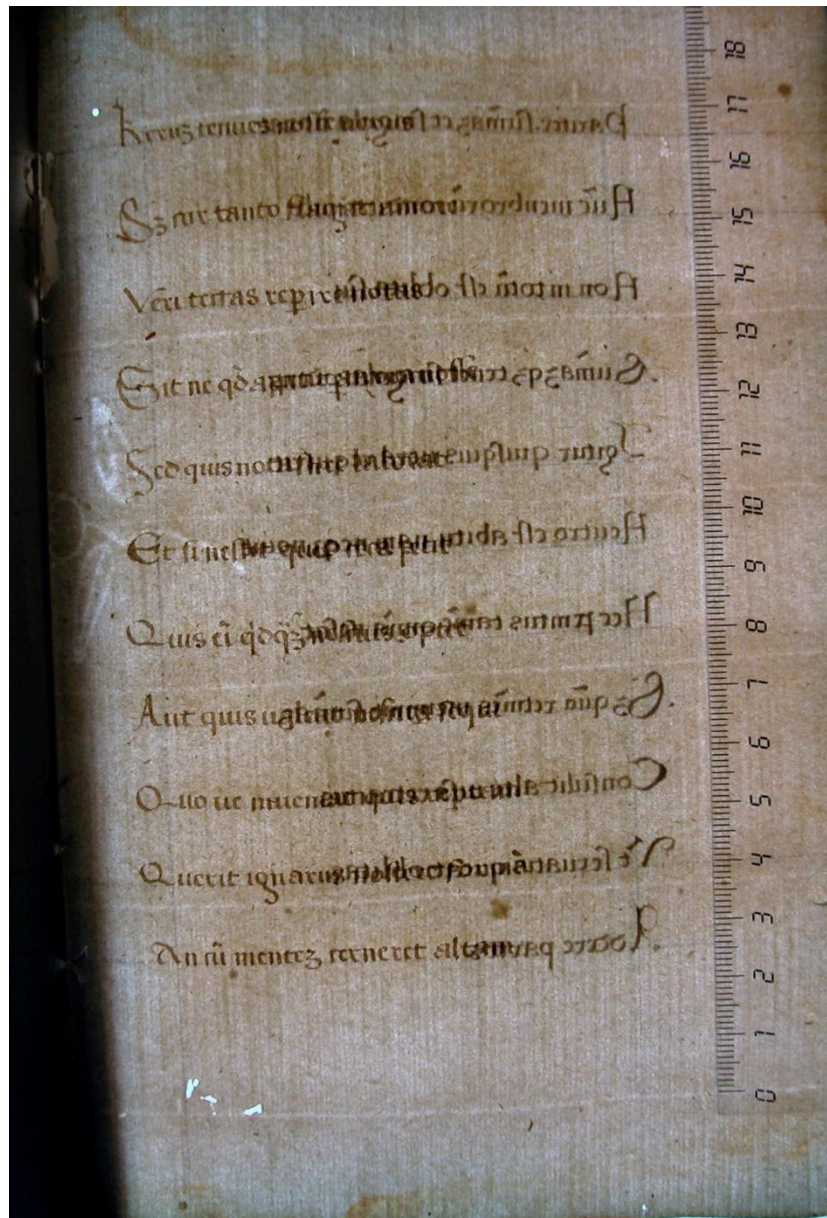
Classe	Detall	Lloc	Base
Tulipa	amb branquetes	Quaderns 1, 6-13	Piccard 127162[1445]
Carro	de dues rodes	Quadern 5	Briquet 3540 [1463]
Carro i tulipa abans descrits		Quaderns 2-4	Piccard 127162 [1445], Briquet 3540 [1463]

Reproduccions fotogràfiques de la filigrana del carro:

si ageris si quoniam in dicitur ageris /
agros feres dicitur in dicitur in dicitur /
lucatus quas si sonant. ageris si quoniam /
pato ad ymagines in dicitur in dicitur /
tueri. Cuius ego si quoniam in dicitur in dicitur /
sic hinc nunciatione demonstrat. Eandem in dicitur /
ulatu causa hinc. hinc tibi causa in dicitur /
est eam prout in dicitur in dicitur in dicitur /
mare sonare ut ea si quoniam in dicitur in dicitur /
prout hinc omnes uere si quoniam in dicitur in dicitur /
in possit ageris in dicitur in dicitur in dicitur

Reproduccions fototràfiques de la filigrana de la flor en forma de tulipa:

sybiterunt. licet eueniat nichilominus sic

revent Administration in the habundant Quod

hinc sancti petrus lumbi plaga et tunc dicit

fiat in p[re]sencia a[n]i[m]e sub h[is] oculis intuemur.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

scripsit facere. Et tunc. an. i. g. t. q. d. h. u. c.

omodoq; recta Aldeop egidub quidq; illi omnia

Eximius pater et dominus meus

et qui aliter azub. Et rursus in quibus ordinata sunt

uenerabilis p[ro]p[ri]etatis fuit. tamen de illi.

omni castro et oppido quod si ante sit ante sit

Decoració:

Classe	Detall	Lloc
Inicials	Sense ressaltar	ff. 34v-35v, 38r, 38v, 43v, 44r, 44v, 49v, 50v, 54r, 54v, 59r, 59v, 60r, 61v, 62r, 62v, 63r, 64v, 65r, 69r, 69v, 70r, 70v, 73v, 76v, 79r, 82v, 84v, 85r, 85v, 89v, 90r, 90v, 97v, 98r, 104v, 105r, 114v, 115r, 115v, 122r, 122v, 123r, 126v, 127r, 127v, 128r, 135v, 136r, 137v, 138r, 148v, 149r, 149v, 150r, 152v, 153r, 153v, 154r, 157r, 157v, 158v, 159r, 164v, 164bis r, 164bis v, 170v, 171r, 171v, 172r.
	Ressaltades amb tocs de color vermell	ff. 1v, 2r, 4v, 5r, 5v, 6r, 7r, 9v, 10r, 10v, 19r, 19v, 20r, 20v, 21r, 21v, 23v, 24r, 24v, 27v, 28r, 28v, 110r, 110v, 111r, 111v, 112r, 112v, 112bis r, 183r, 183v.
	Ressaltades amb tocs de color ocre	ff. 80v, 81r, 89v,
Manícules	Sense acolorir	ff. 22r (marge extern), 31v (marge superior), 33r (marge inferior), 41v (marge extern), 45r (marge extern), 84r (marge extern), 123v (marge inferior), 128v (marge inferior), 129r (marge interior), 131r (marge interior), 132v (marge extern), 138v (marge extern), 144r (marge intern).
	Acolorides amb tons ocres	81v (marge extern), 133v (marge extern), 155r (marge inferior).
Segells	Biblioteca Provincial Universitaria de Barcelona, de forma quadrada i de color blau	ff. 1r, 13r, 50r, 81r, 120r, 178r, 183r

	Biblioteca Universitatis Barchinonensis, de forma cilíndrica i de color vermell	ff. 37r, 50r, 60r, 75r, 86r, 96r, 110r, 122r, 127r, 137r, 148r, 161r, 172r, 182r
Cares	Perfils de cares d'home, amb diferents edats, sense acolorir	ff. 8r (marge extern), 10v (2 cares, marge extern), 11v (2 cares, marge extern), 35v (marge extern), 38v (marge extern), 51v (marge extern), 55r (marge extern), 71v (marge extern), 175v (2 cares: 1 antropomorfa i 1 zoomorfa), 176r (5 cares actuant de marges interns de la caixa de pautat).
	Perfils de cares d'home, amb diferents edats, acolorides amb tons ocres	ff. 48v (3 cares fent de marge al lateral extern), 79v (marge extern),
Marges Decorats	Motius que embolcallen les línies de justificació dela caixa o d'unapart d'aquesta, sense acolorir	ff. 31r (part inferior dels laterals dret i esquerre), 31v (lateral esquerre), 48r (lateral esquerre), 72r (lateral intern), 84r (marge lateral intern), 84v (marge extern), 126r (marge intern), 175v (marge extern).
	Motius que embolcallen les línies de justificació dela caixa o d'una part d'aquesta, amb tons ocres	81v- 82r (marges externs)
Lletres Capitals	Inicial de paraula, decorada amb desenvolupaments decoratius vegetals i geomètrics i ressaltada amb tons groguencs	ff. 89v (Q ^{1,5})
	Inicial de paraula, a principi de frase, decorada amb desenvolupaments decoratius vegetals i geomètrics, sense acolorir	ff. 157r (R ^{1'5}), 157v (A ^{1'5}), 159v (T ^{1'5}), 172v (Q ¹), 183r (D ¹), 183r (D ^{1'5}).

	Lletres inicials o paraules senceres, gòtiques, majúscules i ressaltades amb negreta	ff. 32v (B ²), 35v (H ²), 43v (Q ^{1'5}), 51r (Q ^{1'5}), 63r ([I] ³ am qua_n_tum ^{1'5}), 112r (H ⁵ eccum ¹), 154r (D ³ jxerat ¹), 183r (D ² e consolacione / boecij liber Explicit)
	Lletres decorades amb desenvolupaments decoratius vegetals i geomètrics a la línia inferior	ff. 16v, 17r, 17v, 18v, 19r, 24v.
	Caplletra (B ⁵)habitada per un home que aguanta una corda lligada a la lletra des de la part interna. La part vertical de la lletra es desenvolupa al marge lateral inferior, fent funció d'orla. Està decorada amb grisalla ocre.	ff. 112bis r
	Caplletra (P ³) en què la part vertical de la lletra es desenvolupa al marge lateral intern, fent funció d'orla. Està decorada amb grisalla sense colorar.	ff. 29r
Bust	Bust d'home amb barba	ff. 30r, 49v
Figura	Grotesca	ff. 125v

Altres dades:

Pautat: Sí

Tipus: Esquema de pautat nº 16 segons la classificació d'A. Derolez.

Materials de la pauta: Punta de carbó.

Perforacions: Sí

Posició: Situades molt a prop dels talls es veuen perforacions que assenyalen la posició de les línies fonamentals de la justificació (horitzontals i verticals) i al marge extern horitzontal, trobem una filera de perforacions que van servir per traçar les línies de l'escriptura.

Forma: Circulars (11 forats per a les línies horitzontals de la justificació i 4 per a les verticals inferiors i superiors), no sempre visibles.

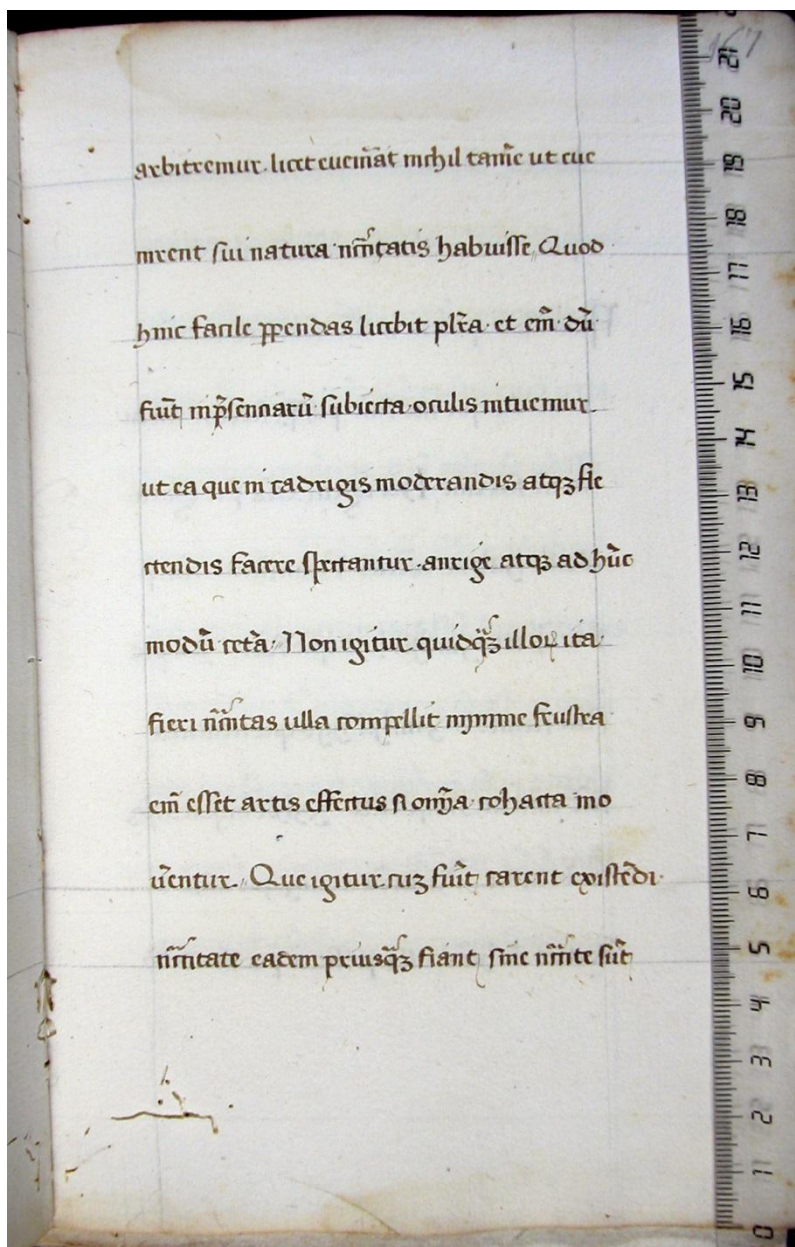
Reclams: No

Signatures de quadern o bifoli: Restes de signatures alfanumèriques, consistents en la combinació de lletres minúscules de l'alfabet llatí que numeren els quaderns, i un xifra que correspon als números romans, i que remet a la posició del bifoli. Estrobenen l'angle inferior dret dels folis de la primera part del quadern. I generalment, al primer foli de la segon part del quadern, no trobem cap marca visible.

Centre de plec: Tots els quaderns porten un reforç de pergami sobre el bifoli central del quadern, per tal de donar-li major consistència.

Primera línia escrita damunt la pauta superior o en blanc?: La primera línia damunt la pauta superior està escrita.

Traçat de la pauta (fotografia del f. 167):

Antic(s) posseïdor(s): Procedia de la Biblioteca del Convent de San Josep, Barcelona.

Persones o institucions vinculades: -----

Altres obres al volum:-----

Bibliografia emprada:

Catàleg del CRAI de la Biblioteca de la universitat de Barcelona (Biblioteca de lletres):

http://cataleg.ub.edu/search~S6*cat?/Xms+114&searchscope=6&SORT=D/Xms+114&searchscope=6&SORT=D&extended=0&SUBKEY=ms+114/1%2C4%2C4%2CB/frameset&FF=Xms+114&searchscope=6&SORT=D&1%2C1%2C

Consulta del Manuscrit ON-LINE:

<http://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/boecius-de-consolatione/visor/>

Filigranes:

<http://www.piccard-online.de/start.php>

http://www.ksbm.oeaw.ac.at/_scripts/php/BR.php

<http://www.biteca.net/filigrana.html>

Monografies:

RUIZ GARCIA, Elisa; *Introducción a la codicología*, 2ª ed. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 2002. 447 p., Colección Biblioteca del Libro. 84-89384-41-X.

Notes: Als folis de guardes trobem anotacions escolars: proves de ploma, exercicis cal·ligràfics més o menys reixits i alguns comentaris que remetent a l'autoritat de Boeci, com un al foli inicial de guardes (mà del s. XVI), que comença: “H_ic_boeci_us_probat...”.

CONTINGUT DEL MANUSCRIT

Ordre en el volum: Primera i única obra

Fols.: II folis de guarda antics + 1-184 ff. (*vid. supra* per a les errades de la foliació)

A la còpia:

Autor: f. 183r: boecij

Títol: f. 183r: De consolacione boecij liber

ÍNCIPIT / ÈXPLICIT

Incipit (ff. 1r): Carmina qui quondam studio florente...

ÈxPLICIT amb Colofò (ff. 183r – 183v): ...cu_m_ ante oculos agitis iudicis / cu_n_cta
cernentis. / De consolacione / boecij liber Expli(cit) / Qui in lecto spectat lucem uiderediey /
Honor et utilitas tarde sequuntur ei [f. 183v] Liber p_er_fitus fuit iste iacobi martinij manibus /
Decimo septimo K_a_l_e_n_da_s Ap_ri_lis anno a natiui / tate domjni Millesimo
CCCC°XXXX° viij° / Finito libro sit la_us_ et Gl_or_ia _Christo_.

Condió: Manuscrit complet

Notes marginals: Tot el volum conté postil·les marginals i interlinials que comenten el contingut del text. L'exemple més destacat el trobem al foli 175r.

Observacions al text: -----